

İlgili Kanun / Madde
6356 S. TSK/5

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2022/14196
Karar No. 2022/14368
Tarihi: 03.11.2022

●İŞKOLU TESPİTİ
●AKARYAKIT SATIŞ FAALİYETİNİN BELEDİYE-
LERİN GÖREVLERİ KAPSAMINDA OLMADIĞI

ÖZETİ İşkolu, toplu iş hukukumuzun en önemli kavramlarından biridir. 6356 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. Bu anlamda toplu iş hukukumuzda işkolu esasına göre sendikalaşma ilkesinin kabul edildiği ve işkolu kavramı ile sendikaların hukuki olarak faaliyet sınırının belirlendiği ifade edilebilir. (...)

(...)Dosya kapsamında mevcut deliller, bilirkişi raporu ve iş müfettişi raporundaki tespitlere göre dava konusu işyerinde akaryakıt satış faaliyetinin yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Belirtilen faaliyetin ise belediyelerin görevleri kapsamında yer almadığı açık olduğundan, faaliyetin niteliğine göre tespit konusu işyerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 4 sıra numaralı Petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç işkolunda yer aldığına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tespiti isabetlidir.

Davacı İsteminin Özeti:

Davacı vekili, Antalya Büyükşehir Belediyesine ait bir belediye şirketi olan Antalya Ulaşım Hizmetleri Petrol San. ve Tic. A.Ş.'ye ait Kepez Mah. Antalya Bul. No:193 Kepez/Antalya adresinde bulunan merkez işyerinde insan kaynakları, idari ve malî işlerin yürütüldüğü bu nedenle yapılan işlerin 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşkolları Yönetmeliği'nin (İşkolları Yönetmeliği) 10 numaralı Ticaret Büro Eğitim ve Güzel sanatlar işkolunda; Şirketin Serik

Caddesi Orta Mah. No:242 Serik/Antalya adresinde kurulu bulunan işyerinde petrol istasyonunda akaryakıt satışı yapıldığı, bu nedenle bu işyerinde yapılan işlerin niteliği itibari ile İşkolları Yönetmeliği'nin 4 sıra numaralı Petrol Kimya, Lastik, Plastik ve İlaç işkolunda; Kepez Mah. Antalya Bul. No:193 Kepez/ANTALYA, Gençlik Mah. Tevfik Işık Caddesi 1323 Sokak Muratpaşa/ANTALYA adreslerinde kurulu bulunan işyerlerinde tramvay şoförlüğü işi olan vatmanlık hizmetlerinin yürütüldüğü, bu nedenle yapılan işlerin İşkolları Yönetmeliği'nin 15 sıra numaralı Taşımacılık işkolunda yer aldığı yönünde Bakanlıkça 2014/50 sayılı işkolu tespit kararı ile tespit yapıldığını, bu tespit kararının davalı Şirketin yürüttüğü bir kısım işler itibari ile 10, 4, 15 numaralı işkoluna girdiğine ilişkin kısımlarının iptali gerektiğini, Antalya Büyükşehir Belediyesinin bir iştiraki olan davalı Şirkette yürütülen işlerin niteliği itibari ile 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda yer alan yasal düzenlemeler gereğince İşkolları Yönetmeliği'nin 20 numaralı Genel İşler işkoluna girdiğini ileri sürerek Şirketin Serik Caddesi Orta Mah. No:242 Serik/Antalya adresinde kurulu bulunan işyerinde petrol istasyonunda akaryakıt satışı yapıldığı, bu nedenle bu işyerinde yapılan işlerin niteliği itibari ile İşkolları Yönetmeliği'nin 4 sıra numaralı Petrol Kimya Lastik Plastik ve İlaç işkolunda yer aldığı yönünde 07.06.2014 tarihli ve 29023 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2014/50 sayılı işkolu tespit kararının iptaline, bu işlerin İşkolları Yönetmeliği'nin 20 sıra numaralı Genel İşler işkoluna girdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalı Şirket vekili, davaya konu kararı alanın Bakanlık olduğunu, bu kararın alınmasında davalı Şirketin hiçbir aşamada katkısı olmadığını, bu nedenle davalı Şirkete husumet yöneltilemeyeceğini beyanla davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Demiryol-İş Sendikası vekili, hak düşürücü sürenin geçirildiğini, bu nedenle davanın reddinin gerektiğini, Antalya Ulaşım Hizmetleri Petrol San. Ve Tic A.Ş işyerinde yapılan raylı sistem ve diğer taşımacılık işlerinin taşımacılık işkoluna girdiğini, diğer belediyelere ait raylı sistem taşımacılığı yapan şirketlerin de taşımacılık koluna girdiğini, dava konusu işyerinde yürütülen işin genel işler iş kolunda sayılmasının mümkün olmadığını beyanla davanın reddine, dava konusu işyerinin 15 numaralı taşımacılık işkolunda olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili, davanın yasal süresinde açılmadığını, ayrıca işkolu tespit kararı verilirken sadece yapılan işin niteliğinin dikkate alındığını, işyerlerinde yürütülen işlerin belediyeçilik hizmetleri ile alakası olmadığını, Bakanlık tarafından tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğunu, davacı tarafın iddialarının kabulünün mümkün olmadığını, bu nedenle yersiz ve mesnetsiz açılan davanın reddine karar verilmesini, istemiştir.

Diğer davalılar davaya cevap vermemiştir.

Mahkeme Kararının Özeti:

Mahkemece verilen davanın reddine dair kararın davacı tarafından temyizi üzerine hüküm, Yargıtay (Kapatılan) 7. Hukuk 2015/38640 Esas, 2015/2112 Karar sayılı îlâmı ile taraf teşkili noktasında bozulmuştur.

Bozmaya uyularak taraf teşkili sağlandıktan sonra yeniden yapılan yargılama neticesinde yetkisizlik kararı verilerek dosya yetkili Serik İş Mahkemesine gönderilmiştir.

Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiştir.

Temyiz:

Kararı davalılardan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili, Antalya Ulaşım Hizmetleri Petrol San. Tic. A.Ş. vekili ile Petrol İş Sendikası vekili temyiz etmiştir.

Gerekçe:

Dava, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4 üncü ve 5 inci maddeleri kapsamında işkolu tespitine itiraz istemine ilişkindir.

İşkolu, toplu iş hukukumuzun en önemli kavramlarındanır. 6356 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. Bu anlamda toplu iş hukukumuzda işkolu esasına göre sendikalaşma ilkesinin kabul edildiği ve işkolu kavramı ile sendikaların hukuki olarak faaliyet sınırının belirlendiği ifade edilebilir.

6356 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre işkolları, Kanun'a ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre ise bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır. Yine aynı maddede, bir işkoluna giren işlerin neler olacağı, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşü alınarak ve uluslararası normlar göz önünde bulundurularak, yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

İşkolu tespiti ve bu tespiti karşı dava açma hakkının düzenlendiği 6356 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin birinci fıkrası “Bir işyerinin girdiği işkolunun tespiti Bakanlıkça yapılır. Bakanlık, tespit ile ilgili kararını Resmî Gazete’de yayımlar. Bu tespiti karşı ilgililer, kararın yayımından itibaren on beş gün içinde dava açabilir. Mahkeme iki ay içinde kararını verir. (Ek cümle: 12/10/2017- 7036/29 md.) Karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi iki ay içinde kararını verir. (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/29 md.) Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay, uyuşmazlığı iki ay içinde kesin olarak karara bağlar.” şeklindedir.

İşkolu kavramı ile çalışma yaşamında benzer nitelikte olan faaliyet türleri gruplandırılmak suretiyle tasnif edilmektedir. Hukukumuzda, bu suretle oluşturulan işkolu sayısı yirmi olarak belirlenmiştir.

İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2 nci maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet

üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında işyerine bağlı yerler ile eklentiler ve araçların bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması halinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda amaçta birlik, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile yönetimde birlik, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

İşyeri kavramının unsurları da nazara alındığında, teknik amaç doğrultusunda yapılan işin niteliğine göre işkolunun belirlenmesi gerektiği ifade edilebilir. Bununla birlikte, aynı işyerinde farklı nitelikte mal veya hizmet üretimlerinin söz konusu olması durumunda, birden fazla teknik amaç mevcut olabilir. Bu ihtimalde, işyerinde yürütülen faaliyet kapsamındaki ağırlıklı işin niteliğine göre işkolunun tespit edilmesi gerekmektedir (ŞAHLANAN, Fevzi: Toplu İş Hukuku, İstanbul 2020, s.50; TUNCAY, A. Can/SAVAŞ KUTSAL, Burcu: Toplu İş Hukuku, İstanbul 2019, s.50).

Bu genel açıklamalar ışığında temyiz itirazları değerlendirilmelidir.

Somut uyuşmazlıkta; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 07.06.2014 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan işkolu tespit kararının dava konusu kısmına göre “Serik Cad. Orta Mah. No:242 Serik/ANTALYA adresinde kurulu bulunan işyerinde petrol istasyonunda akaryakıt satışının yapıldığı, bu nedenle işyerinde yapılan işlerin niteliği itibarıyla “İşkolları Tüzüğü”nün 04 sıra numaralı “Petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç” işkolunda” yer aldığına dair işkolu tespit kararı verilmiştir.

Tespit konusu işyerlerinin ait olduğu işveren Şirketin 5216 sayılı Kanun’un 26 ncı maddesi kapsamında belediye şirketi olduğu anlaşılmaktadır.

5216 sayılı Kanun’un 26 ncı maddesi “Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir.” düzenlemesini içermektedir. İşkolları Yönetmeliği’ne göre de Belediye hizmetleri 20 sıra numaralı Genel işler işkoluna dahildir.

Açıklanan düzenlemeler karşısında belirtmek gerekir ki belediyelerin görev ve yetkileri kapsamında yer alan faaliyetlerin yürütülmesi durumunda gerek doğrudan belediyeye ait işyerleri gerekse belediye şirketlerine ait işyerlerinin Genel işler işkolunda yer aldığına kabulü gerekmektedir.

Dosya kapsamında mevcut deliller, bilirkişi raporu ve iş müfettişi raporundaki tespitlere göre dava konusu işyerinde akaryakıt satış faaliyetinin yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Belirtilen faaliyetin ise belediyelerin görevleri kapsamında yer almadığı açık olduğundan, faaliyetin niteliğine göre tespit konusu işyerinin İşkolları Yönetmeliği’nin 4 sıra numaralı Petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç işkolunda yer aldığına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tespiti isabetlidir.

Bu itibarla mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi hatalıdır. Belirtilen sebeplerle, 6356 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince hükmün bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ve aşağıdaki gibi karar verilmesi gerekmektedir.

HÜKÜM: Yukarıda belirtilen nedenlerle;

1-Yukarıda tarih ve sayısı belirtilen İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA,

2-Davanın REDDİNE,

3-Karar tarihi itibarıyla alınması gerekli olan 80,70 TL karar ve ilâm harcından, peşin alınan 29,20 TL harcın mahsubu ile bakiye 51,50 TL karar ve ilâm harcının davacıdan tahsili ile hazineye irad kaydına,

4-Karar tarihinde yürürlükte bulunan tarifeye göre 9.200,00 TL ücreti vekâletin davacıdan alınarak davalılara verilmesine,

5-Davacının yapmış olduğu yargılama giderinin üzerinde bırakılmasına, davalılardan Antalya Ulaşım Hiz. Pet. San. Ve Tic. A.Ş.' nin yaptığı 200,00 TL ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılan 127,40 TL yargılama giderinin davacıdan tahsili ile ilgili davalılara ödenmesine,

6-Yatırılan gider avanslarından varsa kullanılmayan bakiyelerinin ilgili tarafa iadesine,

7-Peşin alınan temyiz harcının istek hâlinde davalılara iadesine, 03.11.2022 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.